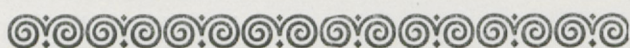

legények mesélgetése alapján írná meg földrajzi és statisztikai munkáját.

Ha valaki ezek után azt hiszi, hogy az irodalmi erkölcsbíró szerepében óhajtok tetszelegni s valami parányi kis hatást várok soraimtól, nagyon téved. Jól tudom „miképp széles e világon: minden épül hitványságon“. Az irodalmi pajtáskodást és a lelkiismeretlen kritikát soha nem lehet kiírtani ujságjaink és szépirodalmi folyóirataink hasábjairól. Ez a nálunk soha be nem következhető új korszak anyagilag és erkölcsileg teljesen független, nagystílusú szerkesztőket s kritikáikért nevükkel bármilyen fórum előtt emelt fővel felelő s anyagilag és erkölcsileg szintén teljesen független kritikusokat tételezne fel; tetőtől talpig komoly meggyőződésű férfiakat, kikben a műveltség és megértés érett megfontolással egyesül. Ha nem is a tartalom és stíl művészeit, legalább olyan bírálókat, akik nemcsak fellapozzák, hanem el is olvassák a gondjaikra bizott munkát s akik nemcsak fecsegni, magasztalni vagy mosni tudnak, hanem értenek is ahhoz a dologhoz, amelyről beszélniök kell.

... Milyen ábrándok a huszadik században!

Találkozás.

Irta: Doby Andor.

Mikor az utcán szembejössz velem
Elfordulok, búsan, hidegen.
Elfordulok, hogy meg ne lássad
Arcom milyen halovány, sápadt
Mikor az utcán szembejössz velem.

Mikor az utcán szembejössz velem
Utánadnézek, forrón, éhesen.
Lelkem zord kívül összerezdül
S egy könnyecsepp hull ki a szememből
Mikor az utcán szembejössz velem.

A báró menybe menetele.

Irta: Hangay Sándor.

Harsogott a Duna. Mintha valami nagy, csontos kezek verlék volna össze a zengő jégtáblákat. És a föld között remegve állott a fagyott, tiszta levegő. Csillagok pislogtak dideregve.

„Most menjetek haza szépen, gyerekek!“
Így mondta a bolond báró és gesztenyét osztott szét közöttük.

Zsivajkodva vette körül az eleven had.

„Ne küldj haza még bácsi bennünket. Mesélj inkább, hisz nekünk senkisem mesél.“

Könyörögtek és pirosra csókolta kis piszkos arcukat a decemberi est. Apró, lyukas cipőjű lábak topogtak és könnyes szemek szeretettel simogatták a rongyos bárót.

„No csak hazamenni, haza! Már későn van nagyon. Le kell feküdni ilyenkor a kis embereknek. Na meg aztán holnap is van nap.“

„Hát ha meghalsz holnapra bácsi?“ mondta komolyan egy kis szőke fiú, „akkor ki mesél nekünk“?

„Dehogy halok meg, dehogy“, motyogta az öreg, de úgy érezte, mintha szíven ütötték volna és nagyon szomorú lett.

„Na menjetek kicsikém, menjetek!“

Az apró kis csirkefogók eloszlottak. Fekete, fűrge árnyékuk még futkosott itt-ott a havon, majd benyelte őket az utcák beláthatatlan tompa sötétsége.

Az öreg még krákogott egy kicsit, aztán mindkét kezét a szájához emelte. Fagyott és gémberegett volt az, csak ép úgy, mint az egész teste.

Belelehelt a kezébe.

„Menjünk“, biztatta magát. „Nehéz nagy lépésekkel ropogtatta a havat.“

A korcsmaajtó előtt megállt. Homályos, piszkos üvegajtóján nem lehetett belátni, mert ráfeküdt ablakaira az alkohol gőze. Csupán durva énekhangok töredezték ki.

Harmonikát kínzott benn valaki és részeg matrózok rettenetes kórusa ordította.

„Mit csináljak én itt?“ Topogott és késedelmeskedett. De aztán eszébe jutott, hogy a korcsmárosnak kis fia van. Na meg az alkohol!

A pálinka, a füzes, sárga ital, mitől az ész elhallgat s a szívet meleg forróságok dobogtatják. Már a kezében volt a kilincs, de még tétozva nézett vissza.

Recsegték, ropogtak a hatalmas jégtáblák. Jajgatott a víz s a Duna úgy nézett ki, mint valami reffenetes széles országút, melyen Dante Poklának fehér elátkozottjai vánszorgnak.

Megnyomta a kilincset.

Vastag, bűdös köd bukfencezett ki a hideg, fagyos levegőbe. Hangok kavargtak és füllesztő meleg gyújtotta ki arcát.

„Éljen a báró! Eviva báró!”

Ordították a matrózok.

De a báró nem törődött velük. Szőke, rongyos kis fiú szaladt eléje lelkendezve.

„Csakhogy eljöttél, bácsi.”

És a karjaiba ugrott és megcsókolta az öreg ráncos arcát.

„Hoztál valamit bácsi?”

„Az! bizony nem tudtam, kicsikém. Elvitték mindenemet a pajtásaid.”

A kis fiú arcán csalódás tükröződött. De csak pillanatig. Aztán mosolyogni kezdett két szeme.

„Ne légy szomorú azért bácsi, ha nem is tudtál hozni semmit. Én így is örülök neked.”

„Mész a kuckódba, taknyos”, ordított a rekedt korcsmáros és nyakon fogta a kis fiút. Lódulva esett be az a konyhába. Nem sirt, de az öklei összeszorultak.

„Mért bántod a fiadat?” könyörgött a báró.

„Még csak az kell, hogy ez a kölyök is itt lábatlankodjon. Inni jöttél, vagy gyereket szoptatni?”

Durva röhej felelt. A harmonika elhallgatott s a matrózok köréje csoportosultak.

„Ne légy olyan marha, te báró, gyere és igyál.”

Megfogta az egyik és az asztalhoz tuszkolta. A többi löködve, ordítva folta. Melléje telepedtek.

„Igyál, te barom”, mondta a hórihorgas matróz, sárga égető, zavaros pálinkával töltve meg vizespoharát.

„Nem iszom”, erősködött az öreg, de szeme áhítozatosan nézte az olajsima mérges italt.

„Halljátok, a báró nem iszik?” röhögött a

részeg ember és felkapva a poharat, az öreg szájába töltötte.

A báró szeme rémesen kidagadt. Nagy, fekete gyűrűk karikázták körül és kék szeme sárgán világított, mintha a pálinka színét tükrözné vissza. Vörös, kékeres nyakán kidagadtak az erek és kiálló hegyes csufkája pokoli táncot járt.

„Engedj el! Engedj”, nyögte és nyelte iszonyatos kortyokban a pokoli italt.

„Éljen a báró! Eviva báró!” ordította harminc rekedt torok, mikor a matróz üresen tette le a poharat.

A báró félszegen nézett körül.

„Töltsetek” pihegte, nehezen véve lélegzetet. Szemére köd borult és bambán vigyorgott.

„Töltsetek a bárónak”, ordították egyszerre négyen is és újra színültig megtelt pohara.

„Te báró”, mondta az egyik, „így sokkal kedvesebb vagy nekem”.

Harmonikázni kezdtek és daloltak. Most már az öreg is ordított. Szánalmasan, gajdolvá üvöltött a többivel. Duhaj kedvükkel sehogysémi birt lépést tartani.

Visszataszító látvány volt az ő szép ősz arcát ezek közt az állatábutult emberek között látni. Fehér szakállán mocskosan folyt le a pálinka és nyaka megrogygvan csügött, mintha le akarná fejét ejteni.

Kinn pedig a csillagos hideg égbolt beborult. Sötét, nagy, leszakadni készülő felhők lepték el. Aztán kövér, nehéz pihékben hullani kezdett a hó.

Zengett, zúgott a Duna. Nagyokat roppantak a jégtáblák és visított a víz, mintha eleven emberfestekeket morzsolnának össze a fehér, éles malomkövek.

„Hah! Halljátok?” kapta fel a fejét a báró. Bambán néztek rá.

„Nem halljátok?”

És idegesen kezdett mozogni. Szakálláról a piszkot letörölte. Kiegyenesedett.

„Te már megint bolondulsz báró”, mondta a nagy matróz. „Igyál!”

De az öreg nem ivott. Messze a jegek zengésében keserves gyereksírást hallott.

A többiek üvöltözték.

„Te báró, miért szereted a gyerekeket?” fordult hozzája az egyik.

„A gyerekeket?” . . .

„Hisz egész csordával jársz.”

„Igen. Igen. A gyerekeket . . . Szeretem, imádom a gyerekeket. A kis fiúkat. Magamat szeretem bennük. Szeretem bennük azt a kis fiút, aki már nem vagyok. És nem is leszek soha.”

„Gyerekek, a báró berugott”, rikoltotta a legény. „Ez már megint marhaságokat beszél.”

Az öreg könyökére támaszkodott. És járt a szája, beszélt, nem törődött vele, hogy hallgatják, vagy nem.

„Soha! Soha! Meg a fiam. Az én fiam. Az sincs már. Megette a Duna.”

Kinn felsikoltottak a jegek. Jajgatott a víz. Hullott a hó.

„A fiam. A fiam sikít. Nem halljátok!” Pattant fel a báró.

Mellbelökte a matróz s az öreg visszaesett a padra.

„A fiam sikít. Engedjete. Megette a Duna.

„Báró, te marha vagy”, mondta a kocsmáros. „Mi közöd van a gyerekekhez? Te részeg disznó. Más örül, ha nem lát gyereket.”

Az öreg könnyesen hallgatott. Majd neki bátorodott.

„Mi közöm van a gyerekekhez? Minden gyerek én vagyok. Minden gyermekszemben magamat látom. Mindenki a gyerekében folytatódik tovább. Mindenki a gyerekében él. De én már meghaltam. Engem megeve a Duna. Megette a fiamat. A fiamat!”

Kipirult az arca. Ordított. Hadonászott.

A Duna újra zengett és újra sikítani kezdett a víz.

A báró felugrott. Mintha taglóval sujtották volna homlokon. Agyát elöntötte a vér.

„Engedjete, a fiam, a fiam sikított!”

Mint a mészároskutyák vetették rája magukat a matrózok. De az öreg hatalmas erővel lerázta őket.

Kemény, csontos ökle nyomán kék dagadtok keltek. Irtózatossá robajjal dőlt fel az asztal. Csörömpölve zuhantak le az üvegek és poharak s a kocsmaszoba padlója mohón itta a fősákba gyülemelő pálinkát.

Kirugta az ajtót. Hajadonfővel rohant, futott a Duna felé.

Mindenkit a rémület merevített meg. Tágra-

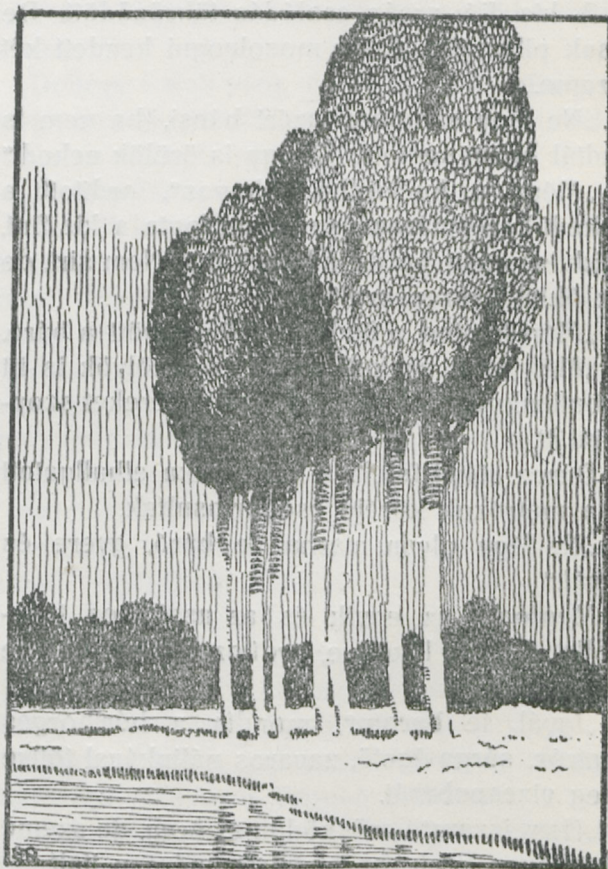
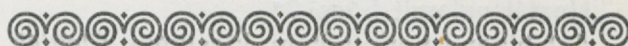
nyílt szemekkel, összeszorult szívvel álltak az ajtóban. Nem bírtak mozdulni.

A báró, mintha csak országút volna a Duna mely kanyarogva a sötét égbe fut, szaladt, a fehér, csillogó jeges úton. Porzott a hó utána. Mintha ezüsthomokot szórának lábai nyomán.

És ime, az országút másik végéről pedig gyors tipegéssel egy szőke kis fiú futott feléje, kitért karokkal. Aztán utána megint egy kis fiú, majd száz fiú, ezer fiú, sok ezer apró ember gyors lába dobogtatta a Duna jegét.

És a részeg, mámoros matrózok álltak, hitetlenül, némán. Kidüledt szemekkel néztek, bámulták a csodát.

A Duna zengett. Zúgtak a jégtáblák, jajgatott a víz és a bolond báró szaladt, rohant a Dunán, utána a kis fia, ezer fiú, millió apró kicsi emberke, akiket megeve a kavargó, zokogó, örök-éhes szörnyű víz.

Schwalm Richárd rajza